

Naděje

V chomáčcích svátého listí králíci
skryš
Zatímco venku svítá na práh
a na vyspravené schodiště se zábradlím
svítá
padá déšť
Tušená stébla mrznou
Je kluzko
I lomikámen kráčí zmrzlou nohou
Děšť

Zdeněk Rotrekl

Úvodem

Zvolí si Ukrajinci dobrého presidenta a slušnou vládu? My bychom Václava Havla dnes nezvolili, tenkrát se tak stalo díky určitým okolnostem.

Vzpomínáte, jak pohotovostní pluky nemilosrdně byly naše studenty před 25 lety? Ukrajinská policie má menší zábrany. Zbitých a nezvěstných přibývá ... Sport zneužívali už antičtí vládci, pak v r. 1936 Hitler a Putin dnes. Jedni politici jeli do Kyjeva podpořit úsilí Ukrajinců o svobodu a lidská práva, jiní na Putinovu olympiádu.

President vytahal premiéra za uši za chyby na papíře, odhalil-li někdo jeho nehorázné pomlouvání druhých a jeho podrazy, ani to s ním nehne. Může být cestující sám sobě kontrolorem? Leda by měl citlivé svědomí. Může ministr bdít nad poctivostí své firmy?

Tříkrálová sbírka byla letos opět vyšší než vloni.

Přátelství s Bohem nám prospívá.

/v

CÍRKEVNÍ RESTITUCE

Správný název by měl být: církevní restituce naruby. – Po převratě jsem konečně mohl ven z pohraničí a sloužil jsem 14 let v Rychnově nad Kněžnou. Církev byla svobodná. Významný sponzor umožnil obnovu starého domu na moderní stacionář Charity. Z Polska přišly 4 mladé jeptišky pracovat s dětmi ve stacionáři. Farnosti nastaly výdaje. Bylo nutno zakoupit učebnice pro výuku náboženství, opravovat budovy kostelů zvenčí i zevnitř, na opravy čekaly sochy, varhany a obrazy. Restaurátorské práce za statisíce. Pomáhalo město i kraj. Peníze ve farní kase se neohřály. Na pomoc potřebným už nic nezbyvalo, vše spolky hmotné statky. Velkou úlevou pro farnost byl návrat rodiny hraběte Kolowrata z exilu roku 1992. „Restituoval“ nejen zámek, lesy, pole a rybníky, ale i zámecký kostel, velkou pozdně gotickou sálovou stavbu; dále zvonici a kapli sv. Kříže. Městu jsme pak věnovali prostornou kapli Proměnění Páně pro účely ZUŠ a pro výstavy. Tak ubyla polovina starostí. Pan hrabě i město Rychnov začali svůj majetek obhospodařovat a nám se ulevilo.

Loni jsem po letech navštívil Orlické Záhoří.

Obával jsem se o zanedbaný kostel, rozlehlou barokní budovu s cennou výzdobou. A hle – místo dřevě šindelové střechy – měděná krytina! Kostel si vzala do majetku obec. Bohoslužby se konají v opraveném interiéru. Obec tam instalovala zajímavou expozici dějin farnosti, též o zdejší fauně a floře, o zdejších lidech. Turisté vítají, že je na obci stále k dispozici průvodce. – Stejný dobrý osud potkal též kostel sv. Anny ve Starých Bukách. I ten už je pod měděnou krytinou – je majetkem obce. V Praze vlastní veliký kostel sv. Ignáce město Praha (Praha 2). Starají se ke spokojenosti uživatelů, tj. řádu Tovaryšstva Ježíšova. – Když se benediktinský klášter ve franském Banzu seschnul na 4 řádové kněze, prodali rozlehlý konvent za symbolickou 1 DM Kohlově straně CDU a obývají jen byty přilehlé ke kostelu. Vyprávěli mně, jak se jim ulevilo. Teď se starají jen o lidi, už ne o sochy, obrazy a stavby. Tak to má v církvi být. Moudré to konání! *Jan Rybář*

Nejtemnější místa v pekle jsou vyhrazena těm, kteří zachovávají nestrannost v časech morální krize.

Dante Alighieri, Božská komedie

RAKOUŠTÍ BISKUPOVÉ „AD LIMINA“ V ŘÍMĚ

„Papež poděkoval za všechno, co se děje v rakouské církvi“, říká kardinál Schönborn. A salzburský arcibiskup Lackner dodává: „Papež vyzval biskupy k blízkosti a milosrdenství k lidem“.

Ještě důrazněji pro média komentoval tyrolský biskup Manfred Scheuer. Nepadla velká slova ani prognózy o začátku provádění reform, ale „papež František je zcela jistě velice otevřený pro dialog“. V otázkách manželství, sexuality a morálky se očekává nejen dynamický proces, ale i mezinárodní konfrontace se zkušenostmi jiných církevních společenství. Papež, dle slov Scheuera, vyzval biskupy k větším krokům vstřícnosti ke zraněným lidem. Ani on nemá recepty na řešení krize víry, ale důrazně nám „klade na srdce, abychom měli sympatie pro dnešní moderní společnost a nebáli se vykročit na nové, neprobádané cesty. Obraz pošramocené církve je mu milejší, než obraz církve, která strádá ze špatného vzduchu v místnosti, kde se nevětrá.“

Víc než proklamování morálky leží papeži na srdci otázka po Bohu a radosti z evangelia, která by měla být protiargumentem šířícího se kulturního pesimismu. Ve křesťanských společenstvích, kterým chybí kněz, „požadoval papež František větší odpovědnost místních církví a odvahu hledat nové způsoby hlásání evangelia. Velice zásadně varoval před klerikalismem jak ze strany kněží, tak i ze strany laiků. „A na závěr biskup Scheuer dodává: „Papež nás vyzval k navázání rozhovorů s laicizovanými kněžími a s moudrostí a dovedností rozlišování hledat řešení, jak mohou být tyto kněží znovu zapojeni do života církve.“

To, že rakouští biskupové našli odvahu a odevzdali papeži kritické odpovědi věřících z dotazníku není žádná samozřejmost. Podobné kritické hlasy zaznívaly i v minulosti, ale biskupové měli vždy po ruce promptní odpověď: „Nejsme listonoši a nebudeme nosit do Vatikánu, co se zrovna někomu hodí.“ Není divu, že oči Vatikánu byly slepé a uši hluché vůči realitě života věřících.

Ve Vatikánu zavál konečně zcela jiný duch a mnohé optimistické a humorné hlasy z řad křesťanů dodávají: „Konečně po mnoha stáletích se vrátil Duch svatý i do Vatikánu.“ Otázka je, zda závan Ducha dorazil už taky do sídel biskupů. Nejenom v Rakousku, ale i jinde na světě...

Římský biskup František již mnohokrát mluvil o kolegiální biskupů, větší autonomii a pravomoci biskupských konferencí a taky odvaze řešit místní problémy. Zdá se, že rakouští biskupové to už pochopili, alespoň dle euforických zpráv v rakouských médiích.

K těmto optimistickým zprávám však nepatří informace ze Slovenska. Slovenská televize Markíza informovala, že oficiální tisk slovenské biskupské konference Katolické Noviny odmítl uveřejnit krátkou gratulaci k narozeninám arcibiskupa Bezáka.

z rakouského deníku „Die Presse“.

Foto: Karel Cudlín

PALACHOVU VÝROČÍ

Jan Palach studoval na FF UK, kde přednášel filosof Jan Patočka, který považoval za nejtragičtější rys naší doby neochotu k oběti. Každý člověk má mít ve svém životě něco, za co je ochoten život položit. Před touto základní existenciální otázkou stojí každá generace. Na věku nezáleží. O ochotě obětovat se (ne být obětí!) nelze ani při sebelepším dobrém úmyslu intelektuálně tlachat, analyzovat a interpretovat obětavost druhých. To si musí každý sám v sobě v noci pod peřinou přiznat a ujasnit. Až se život „zeptá“, tak vydat ovoce. Co vedlo české parašutisty k výsadbě do týlu nepříteli, je totéž, co vedlo Husa do předem prohrané Kostnice nebo Kolbeho místo otce rodiny do plynové komory... Ochota nasadit sebe, statečnost, odvaha vzít na sebe riziko nepochopení s důsledkem často osudovým... Ne tragickým! Tragické není obětovat se! Tragické je být obětí! Palach se obětoval, abychom my nebyli obětí svého pozvolného přitakávání egyptským hrcům zhoubné „normalizace“. Už ten pojem „normalizace“ mi přišel absurdní. Copak je normální nechat se okupovat cizí armádou, ponižovat ostnatým drátem hranic, nesmět vycestovat, žít ve strachu, v nesvobodě názorů, přitakávat lžím a učit děti „držet hubu a krok“?

Další Jan našich dějin chtěl probudit z ponižujícího strachu. Neodhadl, že při naší neochotě k oběti nás každý, kdo je ochoten se obětovat, po čase pobuňuje. Davové emoce

dlouhého trvání nemají. Jan Palach nemohl tušit, že kilometrová řada národa putující k jeho rakvi se časem stane směskou ostychu, zármutku, zahanbení, strachu, vnitřní i vnější emigrace a protáhne se na dalších dvacet let. Po roce 89 se k tomu přidá zklamání, že zvonění klíčů nestačilo. Jenže tak to přece funguje jen v pohádkách. Učí nás však, že než dobrák dobrého k dobrému použije, syčák dobrého využije a zneužije dřív a rychleji. A tak dnes mladí lidé mohou k tehdejší nenormalitě a nemoralitě přidat ty dnešní. Asi proto vídám u pomníku Jana Palacha nejčastěji právě mladé. Rezonuje v nich stejná základní otázka: Co bych já byl ochoten...? A za co já bych položil život? Určitě to nebude internet, hadry, kariéři vstoup... spíš rodina, děti, snad i nadosobní ideály – svoboda, vlast, pravda, láska...

Díky Bohu není dnes třeba obětavosti až tak důsledné. Stačí jen umět žít v osobním sebe-nasazení a mít odvahu říct NE! A unést důsledky. I v tom je ohromná záchranná síla.

Jana Šílerová, 14.1. 2014

J. Š., emeritní olomoucká biskupka církve československé husitské, zvolena v roce 1999 a podruhé 2006 (první žena v biskupském úřadu v postkomunistické Evropě). „Narodila jsem se 31.12. 1950 ve Znojmě. Maminka se těžce srovnávala s vězněním mého otce v 50. letech. Vychovávala mne babička a měla na mne ve všech směrech velký vliv.“

KRUTÁ UKRAJINSKÁ OSAMĚLOST

Andrzej Stasiuk
polský spisovatel a novinář,

Oranžovou revoluci jel podpořit kdekdo. Když teče krev, o kyjevském Majdanu se nemluví.

Revolucionáři z Majdanu postavili katapult a bombardovali jím policisty. Kozáci, které si dnes většinou představujeme jako divokou jízdu, ve skutečnosti většinou bojovali jako pěšáci. Byli také odborníky na obléhání.

Stavěli obléhačské stroje zvané hulajgorody (volně přeloženo: městochody), které sloužily ke zdolávání bran a opevnění. Teď staví katapulty. Mimochodem, celý Majdan a celá ukrajinská revoluce na fotografiích, v televizi i na internetu vypadá jako nějaký fantasy film smíchaný s katastrofickým příběhem z budoucnosti. Černý dým, hořící barikády, revolucionáři na sobě mají tankové přilby, ochranné brýle a helmy ze stavby, motocyklové přilby, vojenské, plastovou lyžařskou výzbroj, plynové masky, masky ve tvaru lebky nebo příšer; oddíly snowboardistů, kteří při útoku používají svá prkna jako štíty, pravidelné bojové údery do plechu zní jako vojenské bubny, Molotovovy koktejly září tmou jako komety, barikády stavěné ze sněhu se polévají vodou, aby v mrazu ztvrdly na kámen. Vypadá to jako strašidelný karneval, jako zlověstná fiesta. A na druhé straně stojí Mordor v černých nehybných řadách za pravouhlymi štíty, které se občas promění v římskou „želvu“, aby ochránily státní úředníky před palbou.

Ale nedej se zmást svými tužbami, milá Evropo. Víím, že si namlouváš, že se to neděje doopravdy. Že je to třeba nějaký takový Mordor, stepní Tataři z jiného kontinentu. Že je to vlastně takové Rusko, které se znovu vyrovnává se svými vnitřními problémy, takže je lepší se do toho nemíchat, nedráždit a neprovokovat. Rusko je velké a zvládne to. Vždycky to přece zvládlo. Nemůžeme přece inkorporovat části Ruska. Jak by to vypadalo. Za chvíli se ozve třeba Kalmycko, že taky chce. S těmi všemi velbloudy, jurty, buddhisty a poušti. Nebo Mordvinsko, když už je řeč o Mordoru. Přijali jsme Poláky a Rumuny a už toho trochu litujeme. A kromě toho tam pálí pneumatiky. U nás pneumatiky nepálíme, protože je to neekologické. Nepoužíváme nedostatečný benzin k tomu, abychom ho házeli po strážcích pořádku....

Z Berlína do Kyjeva je to 1332 kilometrů. Do Říma 1500. Do Paříže 1032. Do Madridu 2300. Podle Google Maps. Ale žádná mapa neumí najít a změřit osamělost, ve které se Ukrajina během této zimy ocitla. Během oranžové revoluce v roce 2004 vládla na Majdanu radostná nálada, i když zima byla stejně citelná. Z Polska přijely tisíce mladých lidí podporovat změny. Dorazili nejdůležitější polští politici. Muzikanti nahrávali písničky, umělci pořádali happeningy na důkaz sympatií. Oranžová barva byla v Polsku všudypřítomná: šály, kokardy, pokrývky hlav, na anténách automobilů vlály oranžové

stužky. Vypadalo to, že revoluce je veselou oslavou.

Dnes, když je opravdu zle, když se bojuje doopravdy, ne karnevalově, když teče krev a lidé jsou mučeni, se o kyjevském Majdanu nemluví. Dokonce i moje země - tak proukrajinská a ochotná k účasti v cizích povstáních a revolucích - vyčkává, sleduje, pozoruje. Jako by ji těch pár let v EU naučilo vypočítavosti a opatrnosti. Nehrne se na barikády jako dřív. Ohlíží se za sebe a čeká, co řekne zbytek Evropy. Nevím, co se stalo. Jako bychom ztratili víru ve smysl pomoci. A zatím se tam, na Majdanu, dějí věci mnohem důležitější a hrozivější než roku 2004. Takže? Ukrajincům přibyla víra a síla a nám ubyla? Protože už jsme v bezpečí a jsme nasyceni? Už nekřičíme: „KijówWar-sza-wa wspól-na sprawa! (KyjevVaršava, společná věc!)? Protože není karneval, jenom mráz, zápach spálené gumy, benzínu, černota noci, osamělost a strach: zaútočí, nezaútočí, zabijí, nezabijí ...

Na evropském kontinentu je těsno. Pokud to ovšem vůbec je kontinent, a ne pouhý poloostrov. Zkušenost osamělosti při takové hustotě teritorií, národů, měst je zkušenost zvrácená a krutá. Polsko zažilo úplnou osamělost (a zradu) v roce 1939. Ale to bylo dávno. Nicméně stačí si vzpomenout na Balkán obklopený televizními kamerami. Byl stejně osamělý a zároveň se mohl celý svět dívat, jak je poslán na porážku. Takže oproti roku 1939 se udal velký pokrok. Pokrok zvrácenosti a krutosti. Lživě jsme opakovali: Vždyť je to Balkán, tak je to tam vždycky, oni to tak prostě mají rádi. V případě Ukrajiny se těžko hledá podobná výmluva.

Bohužel, vážení, oni tam bojují za nás. Pokud si myslíte, že takzvané „evropské hodnoty“ jsou jednou provždy dané, že je to něco, co se dá koupit a vlastnit, tak se mylíte. Jestli si to myslíte, tak by bylo nejlepší tento kousek pevniny, tento poloostrov či mys obestavět zdí. Udělat z něj něco na způsob ghetta sebeuspokojení, zdánlivého bezpečí a pornografického dostatku. Postavit strážce a pozorovat, jestli se neblíží zbytek světa, aby nás oloupil. A budeme tak žít, dokud neumřeme strachem, na endogamii a nudu.

Nevím, co se s tímto kontinentem stalo, s jeho energií, odvahou, chutí expandovat, zvědavostí, vitalitou. Dokázali jsme pěšky dojít na kraj světa, vydat se na druhou stranu zeměkoule v dřevěných skořápkách, ne větších než železniční vagón. Ano, dělali jsme obudné věci, ale i věci velké. Svět zíral na ten směšný mysík na konci velkého euroazijského světadílu a nemohl odtrhnout oči. Dneska stojíme u okna a bázně vyhlížíme zpoza záclony: Jen aby někdo, Bože chraň, nezačal „toužit po těch samých hodnotách“. A pokud už ano, tak aspoň co nejdál odsud. Nejlépe v nějakém Mordoru. Ale to se nepovede. O hodnoty se bojuje. Ne všechno lze vlastnit. Hodnoty nelze obklopit zdí a strážemi. Nelze kolem nich postavit

PODĚKOVÁNÍ

Fotograf Eugen Kukla jel před Vánoce do Kyjeva. V lednu tam odjel znovu. V sobotu 8. února měl u nás výbornou přednášku o situaci v Kyjevě a na Ukrajině. Děkujeme mu; mohli jsme si o tamější situaci udělat přesnější představu. Děkujeme mu také za výstavu fotografií z kyjevských demonstrací. Z přednášky máme zvukový záznam – obraťte se na Ing. Miroslava Honzátku. Výstava v orlickém kostel bude do konce dubna. /v

hradby jako na středomořském pobřeží před běženci z Afriky. Nelze je zastavit na východní hranici mé země.

V době komunismu kolovala v Polsku jedna hádanka. Otázka byla: S kým hraničí Sovětský svaz? Odpověď zněla: S kým chce. Podobně to dnes vypadá s Evropou. Akorát na rozdíl od Sovětského svazu Evropa své sousedy ignoruje. Nebere v potaz, že hodnot, které (kdysi?) uznávala, si lidé vážili i za jejími oficiálními hranicemi. Pořád se klepe, že by to tak mohlo být, protože to znamená akorát problémy. Dělá se menší, scvrkává se, schovává se za záclonou. S nutkavou posedlostí počítá zisky a ztráty. Umírá strachem o míru svého vlastnictví. O svůj odporný klid, obscenní dostatek, nechutné sebeuspokojení.

Ukrajinská zima 2014 je evropskou prohrou. Dívám se na obrázky z ledového Kyjeva, na lidi, kteří jsou připraveni zemřít za svobodu, a snažím se vzpomenout si na jakékoli „evropské“ povstání o podobné síle za posledních pár desítek let. Vidím Berlín v roce 1953, Budapešť v roce 1956, Prahu v šedesátém osmém, Gdaňsk roku 1970. Ale pokud jde o druhou část kontinentu, napadá mě na nejvyšší zoufalý protest proti ohrožení svobody na internetu. To je žalostné.

Stojíme u okna a bázně vyhlížíme zpoza záclony: jen aby někdo, chraň Bože, nezačal „toužit po těch samých hodnotách“. A pokud už ano, tak aspoň co nejdál odsud... O hodnoty se bojuje. Ne všechno lze vlastnit. Hodnoty nelze obklopit zdí a strážemi. Nelze kolem nich postavit hradby jako na středomořském pobřeží před běženci z Afriky. Nelze je zastavit na východní hranici mé země.

LN 31.1.2014

Napsáno pro německý deník Die Welt.

Foto: Jan Várchola

Co vás prvně napadne, když se řekne motto této tématické dvoustrany: Šrámkovo: „Života bído, přec tě mám rád“?

Mluvíte s ekonomem, a tak se předpokládá, že začnu o bídě a bohatství. Ale „života bída“ má daleko širší rozměry než jen otázku peněz, bohatství a chudoby. Nese v sobě náš dar a úděl života na Zemi, naše pobývání na tomto světě. Nese v sobě radosti, strasti, štěstí i nemoci: Jsme na bídu života připraveni? Věříme v život věčný? A není to tak, že když jde do tuhého, zpravidla se ukáže, jak je naše víra slabá?

Dobrá... Ale jak být na tuto bídnost připravený?

Uvedu konkrétní příklad prvorepublikového politika Františka Noska (1886-1935). Zrovna když mu zemřel devítiletý syn, měl mít přednášku a všichni říkali, že ji zruší. Ale on přišel a zahájil ji slovy: „Syn mi odešel na věčnost. Věřím tomu, že Pán Bůh mu připravil lepší budoucnost, než jakou bych mu mohl připravit tady já.“ To je síla víry, projev svatosti.

Přijetí konečnosti tohoto světa je problémem moderního člověka, s nímž se najednou nemůžeme vyrovnat. Profesor Manfred Spieker už před léty řekl nahlas a otevřeně, že nehlubší příčinou krize sociálního státu je ztráta víry člověka v život věčný. V okamžiku, kdy se naše rozhodování omezuje jen na půdorys pozemského světa – pouze teď a tady – stávají se systémy sociálního státu neudržitelné, protože takový postoj k životu vede hlavně k maximalizaci spotřeby a zmožení zážitků v omezeném časovém horizontu. Když se nám z toho vytratí Pán Bůh, je nám všeho pořád málo.

Ztratili jsme schopnost milovat život i v bídě?

Ludwig Erhard napsal v padesátých letech stále citovanou práci „Ekonomický blahobyt pro všechny“. To se stalo cílem společnosti a povedlo se ho dosáhnout – evropská společnost ohromně zbohatla, jenže se poněkud vytratila víra a víra v život věčný...

Proto nejsou lidé schopní unést těžkost života?

V katolickém kostele si lidé při sňatku slibují, že spolu ponесou dobré i zlé. Věřím a doufám, že jsou například připraveni, že ten druhý může vážně onemocnět – a bude nutné nést společné utrpení a strach ze smrti. Dnes už si často mladí lidé neřeknou ani ano na úradě.

V ekonomii manželství se dnes samozřejmě předpokládá, že každý maximalizuje svou funkci užítu i na úkor toho druhého i rodiny jako celku. Případná oběť nebo utrpení se už nezmiňují. V dnešní klasické ekonomii rodiny se dokonce stává, že když manžel najednou zbohatne, své ženě oznámí, že sňatek uzavírali za jiných okolností a že se tedy rozvádí. A muž se znovu zadá na „sňatkovém trhu“.

Jak správně rozumět úsloví: Koho Pán

Bůh miluje, toho křížkem navštěvuje?

Člověk si v malých utrpeních svého života uvědomí, že to tak skutečně je. Toto je moje zkušenost: minulý režim mi znemožnil akademickou kariéru – z vědce jsem se rázem stal podnikovým ekonomem. Teprve po letech jsem pochopil, jak mi to bylo užitečné. Najednou se mi otevřela možnost popsat, jak komunistické hospodářství vlastně ve skutečnosti funguje. Byl jsem tím obdarován, protože ti, co mohli zůstat v akademii nebo na vysokých školách, tuto realitu zblízka nikdy nepoznali, nýbrž učili nějaké teorie vzdálené životu a světu. Ale to zjistíte až zpětně!

Moje manželství bylo také docela dobrodružné – šest let jsme byli rozvedeni. Ty roky v osamění byly těžké, ale díky tomu beru hodnotu rodiny docela jinak. Nebo další příklad: dokud je člověk zdravý a mladý, říká si: „Jakápak života bído? Svět mi leží u nohou, nic mě netrápí.“ A teprve když je třeba někdo v jeho blízkém okolí opravdu nemocný nebo zemře, bolestně zjišťuje, jak moc se ho to týká.

Doba na tomto světě je – slovníkem ekonomem – „vzácné zboží“.

Dítě žije v bezčasí, ve věčnosti, neuvědomuje si konečnost. Mladého člověka se už napří-

Ekonomie se už pustila do nejrůznějších oblastí, takže tu máme i ekonomii náboženství. Existuje hypotéza sekularizace, která říká, že náboženství bylo v minulosti něčím, jako je nosná raketa – mocná, silná s obrovským tahem, která vynese něco malého do vesmíru. Náboženství je nosnou raketou, která lidstvo vynesla na oběžnou dráhu blahobytu, kde si nyní kroužíme. A náboženství vnímáme už jako užitečnou pověru, která když splní svou roli, může padnout, bohatá společnost na ně neslyší. Jan Sokol vždycky říkával – a historicky to lze doložit – že veliký blahobyt celé společnosti není slučitelný s vírou, v podstatě to nejde dohromady.

Žijeme v civilizaci, ve které se podařilo tomu Zlému prosadit vidinu pozemského blahobytu, a tak Pána Boha k ničemu nepotřebujeme. I smrt se podařilo vytěsnit.

Existují i snahy vyvinout zařízení, které uchová vaši entitu a vědomí bez fyzické přítomnosti, tedy zajistit si nesmrtnost vlastními silami.

Nemusíme jít ani tak daleko – už nyní se lékařská věda pokouší vyrábět náhradní díly pro tělo z embryonálních kmenových buněk. Po celé věky se člověk odebíral ke svým předkům a žehnal svým dětem – nyní je zabi-

klad smrt blízké osoby bolestně dotkne, ale má pocit, že se ho fakt konečnosti netýká. Teprve s pokračujícím věkem se omezenost života přibližuje – najednou lékař sdělí vážné onemocnění a pak vzácnost času roste exponenciálně. Když nám nic neschází, máme tendenci tento fakt zcela vytěsnit: jsem zdravý, mladý a možnosti jsou neomezené, takže o života bídě není důvod mluvit. Navíc žijeme v blahobytné společnosti, modlíme se sice „chléb náš vezdejší dej nám dnes“, ale v obrovské většině ani netušíme, co je nedostatek.

Čím to?

je, aby tu mohl setrvat jako na věčnosti. Svě potomky, lidská embrya, věnuje na výrobu náhradních dílů za své selhávající orgány. Zkolabuje ledvina? Nahradíme. Odejde srdce? Vyměníme. Je to chiméra vedená snahou vzít svůj osud pouze do svých rukou – nesmrtnost si zajistíme sami. Pána Boha k tomu netřeba.

Zmínil jste, co jste prožil v době normalizace. Spousta lidí dnes říká, že tehdy bylo líp...

Na to je celá disciplína – ekonomie štěstí. Jeden Američan, který se zabýval paradoxem

po sjednocení Německa, mě upozornil, že lidé na východě sice materiálně zbohatli, ale přitom se cítili nespokojení, trpěli nostalgií po starých časech. Do subjektivního pocitu štěstí a hodnocení životní úrovně totiž vstupují obtížně měřitelné věci – například, jak moc musíte „šlapat do pedálů“. Ano můžete jezdit do práce trabantem, který je rozhodně méně komfortní než mercedes, ale pak v té práci nemusíte tak tvrdě „makat“. Abyste si pořídili komfortní vůz, čeká vás mnohem větší záprah. A pak se samozřejmě ptáte, jestli vám to stojí za to.

Proč někteří lidé nejsou schopni pojmut bídnot normalizace při pohledu na relativní blahobyt současnosti a občanské svobody?

Protože jsou určité skupiny lidí – a zejména starší generace – které tyto svobody neoslouvají. Například k čemu je jim svoboda cestovat, když na to nemají. Je třeba rozlišovat svobody formální a skutečné. Například část důchodců se ocitá za hranou chudoby. Dokud jsou dva, stačí ještě zaplatit nájem a unést životní náklady, ale když jeden z nich odejde, ten druhý sotva zaplatí nájem. „Chléb náš vezdejší dej nám dnes“ je najednou velmi aktuální.

A co nejistota ze ztráty práce?

V ekonomii štěstí se právě ukazuje, že nezaměstnanost za socialismu nikdo nemusel řešit. Známe dnes několik lidí, kteří mají doktorát z informačních technologií, mají za sebou několikrát zaměstnání jen na dobu určitou a několik měsíců bez práce. V této nejistotě je obtížné například zakládat rodinu. Znejistělá budoucnost je velkým problémem – vezměte jen příklad Španělska, kde ekonomika nedokáže zajistit dvacet procentům lidí zaměstnání. Mladým lidem dokonce v padesáti procentech! Taková společnost nemůže přežít. V minulosti podobné situace vedly ke vzniku totalitních režimů, které zajistily práci způsobem, jenž znamenal ztrátu politických a občanských svobod.

Lidé některých profesí mají stále větší problémy s uplatněním na trhu...

Určité kategorie lidí jako by nikdo nepotřeboval. Společnost se totiž rozvíjí způsobem, který je založený na vědě. Ti, kteří mají dostatečné IQ, se umějí prosadit a mají dojem, že všechno je v pořádku. Pak jsou ale lidé, kteří „nenacházejí místo na slunci“ – a to nejen v práci, o které hovoříme. Celý svět je pro ně tak složitý, že se v něm neumějí vyznat – hledejte v tom pak štěstí! Je stále složitější se v takovém světě socializovat.

Je tedy pravda, že díky moderním technologiím, které nahrazují člověka v pracovních procesech, není potřeba, aby se rodilo tolik dětí?

Před svým zvolením sliboval prezident Obama, kolik vytvoří pracovních míst. Nepodařilo se mu to. Vývoj technologického průmyslu je takový, že i když dojde k hospodářskému růstu, nová pracovní místa nevznikají. Nebo vznikají, ale nejsou na ně připraveni lidé – a v posledku, když klesá porodnost, ani lidé, které by bylo možné připravit. V Německu

tento problém trvá třicet let – nerodí se tam moc dětí a v určitých odvětvích už chybějí lidé, a proto se stěhuje výroba mimo zemi nebo pracovní síla musí přijít do země. Lidé totiž odcházejí do penze a nemá je kdo nahradit. Začíná se zde projevovat nedostatek kvalifikované pracovní síly. Myslím, že je to důsledek prudkého rozvoje, jemuž nestácíme. Já například půjdu do penze, protože už nebudu schopen a ochoten se přizpůsobit každoročním změnám, třeba výpočetní technice. Mladí se tomu ještě přizpůsobují, ale jak člověk stárne, není ochoten ani schopen to dělat.

Na jedné straně to sice vypadá, že je lidí hodně, když nemají práci, ale kdo bude žít penzisty, když počet lidí v aktivním věku klesá a počet důchodců roste? A tak se začalo sázet na strategii soukromých spoření, na penzijní fondy. Já tomu říkám substituce dětí kapitálem. Ta se může zdařit pouze v omezené míře – i v tomto modelu je totiž nutná vyrovnaná demografická bilance: minimálně prostá reprodukce, tedy 2,1 dítěte na ženu.

To skoro vypadá, že když se společnost dostane na vysokou technologickou úroveň, může část méně disponovaných lidí strádat...

Nerovnoměrnost vzniká i tak, že trh rozděluje příjmy a bohatství krajně nerovnoměrně. Nositel Nobelovy ceny Samuelson upozorňoval už před padesáti lety, že v některých oborech jsou špičkoví manažeři odměňováni čtyřiceti až padesátinásobkem průměrného příjmu. Za dobu jeho profesní dráhy se to zvýšilo o řád, takže špičkoví manažeři jsou placeni čtyřicetkrát lépe, než je průměr například finančního sektoru. V okamžiku, kdy tři procenta nejbohatších Švýcarů vlastní padesát procent bohatství země a druhou polovinu devadesát sedm procent ostatních obyvatel, začíná být problém už vážný.

A přitom v nedávném referendu odmítl limitovat příjmy špičkových manažerů.

Protože i těch devadesát sedm procent obyvatel žije životním standardem Švýcarska. Uvědomují si, že to bohatství prokápává ekonomikou od těch bohatých k nim. V této situaci je ale málo zemí na světě. Představa, že by tento model bylo možné nabídnout celé zeměkouli, je mylná.

Byl to ovšem argument neoliberálního typu: abychom všichni zbohatli, je třeba se smířit s tím, že někdo zbohatne enormně. Jenže peníze v ekonomice se musí točit a u enormně bohatých lidí je jejich spotřeba v poměru k majetku zanedbatelná. Větší část majetku mají v cenných papírech a jejich hodnota se dá udržet, jedině když se kola ekonomiky roztáčí – když ne spotřebou, tak investicemi. A v případě, že ekonomika klesá, přicházejí o peníze. Při finanční krizi se jistěmu německému investorovi po pádu kurzů ztenčil majetek ze čtyřiceti miliard na dvacet. Neunesl to a spáchal sebevraždu. A nebylo to proto, že by neměl z čeho žít! To je teprve života bída. Peníze nám zkrátka nesmějí panovat, ale měly by nám sloužit.

Jiří Macháně, Katolický týdeník 01/14

BOUŘLIVÉ STOLETÍ ČESKÉHO NÁRODA

*O televizním seriálu hovoří jeho autor
Pavel Kosatík.*

České století začíná první světovou válkou, zahraničním odbojem a vznikem Československa. Hlavní osobností těchto událostí byl T.G. Masaryk. Je to vaše oblíbená postava?

Je to pro mě nejzajímavější člověk, který tady v posledních 150 letech žil. Hodně si toho nakládal a hodně toho zvládal. Byl přesvědčený, že člověk se má pořád zlepšovat a sám si při tom vedl tak, že dokázal strhnout spousty ostatních. Po něm se to v takové míře už nikomu nepovedlo. O Masarykovi můžete přemýšlet celý život a nikdy se nebudete nudit. Je zajímavý i ve svých omylech i v tom, jak vlastně zůstal mužem 19. století, i když svět kolem něj už dávno vypadal jinak. Byl to muž intelektu, ale svoje spory žil celou svou bytostí. Dával vědět, na čem mu záleží, nic si neschovával, nevyhýbal se rizikům, čímž lidem imponoval.

Vždycky mě na něm přitahovalo, že po všem vzrušujícím, co už prožil, se ve čtyřiašedesáti letech sebral a odešel do exilu bojovat za myšlenku, která se mnohým zdála předem ztracená. Kolik lidí by to dokázalo?

Spoustu věcí Masaryk dělal jinak než ostatní, ale na tom vstupu do války je myslím jeho povaha vidět nejlíp. Ve filmu to, podle skutečnosti, vysvětluje tím, že se prostě nemohl dívat, jak čeští vojáci povinně rukoujou na frontu. Jak jdou umírat za Rakousko a on jako poslanec říšské rady se na to jenom bezmocně dívá. Nevydržel se jen dívat, musel něco dělat.

V roce 1914 odešel Masaryk do exilu jako rakouský občan, vrátil se před Vánocemi 1918 jako prezident Československa. Co je podle vás nejdůležitější ze všeho, co za tohle období udělal?

Došel k názoru, že je v zájmu západních velmocí a světové demokracie, aby staré a konzervativní režimy střední Evropy zanikly. Aby se z Rakouska-Uherska vyloupily slovenské státy zorganizované na republikánském principu. Byla to myšlenka, kterou by mu tenkrát vytištěnou na papíře odkývala spousta osvěcených hlav Evropy, jak na to byl celkem zvyklý. On ale potřeboval nadchnout pro svou věc někoho jiného – politiky. Musel se tedy začít chovat jinak, prodat své ideály tak, aby je mocní vzali za své. Byl na to ze začátku úplně sám. I Beneš, se kterým si před odchodem dohodl určité věci, odešel do exilu až v září 1915. Štefánik se napojil na konci toho roku. Mě na tom fascinovala ta skoro westernová samota muže, který si veškerou jistotu nese v sobě. A dokáže se prosadit.

Vystihnout takovou osobnost je docela těžký úkol. Jak jste na Masaryka šel?

Bylo to složité a vůbec si nejsem jistý, nakolik se to u diváků povedlo.

pokračování na str. 12

AKTUALITY

BESEDY SE SNOUBENCI A NOVOMANŽELY (víra není podmínkou)

každou neděli v 18 hod.
na faře.

Téma:

- k čemu je manželství dobré
- rozdíl mezi mužem a ženou, čím se můžeme navzájem obdarovat

- zamilovanost a láska
- umění komunikace
- pravidla soužití (odpuštění, řešení sporů, hádek ...)
- soužití s rodiči (pravidla, výhody a úskalí)
- hospodaření s penězi
- trávení volného času
- výchova dětí
- obsah manželského slibu
- poslání manželů
- příprava na svatební obřad

Výstava fotografií Eugena Kukly: „Fotografie s demonstrujícího Kyjeva“ v orlickém kostele do konce dubna. Výstavu můžete shlédnout každou neděli od 9.45 do 11.45 hod., jindy po dohodě na tel.: 731 402 237.

ČESKÁ KŘESŤANSKÁ AKADEMIE v Letohradě pořádá:

Přednášku PhDr. Ing. Ivery Jungwirthové:
„Mezi školkou a pubertou“.
22.2. v 19 hod. v evangelickém kostele.

Výstava fotografií Jaroslava Moravce
1.-28.2. - městská knihovna.

55 let retrospektivy Jiřího Mikysky
4.-31.3. Galerie Ivko,
po-pá 15-17; so 9-11 h.

„Co se děje v trávě ...“ **Výstava fotografií a exponátů z entomologické sbírky Radko Krejčího z Petrovic.**

6.-21.3. - městské muzeum
po-pá 8-11 11:30-16; so 8-11 hod.
Vstupné 20 Kč dospělí, 15 Kč děti a důchodci, zdarma děti do 5 let.

Hasičský bál - hraje J.K.Band Dobruška
15.2. ve 20 hod. - Orlovna. Vstupné 100 Kč.
Soutěž o ceny, výtečná kuchyně, předprodej vstupenek v Kampeličce na Kunčicích.

Seminář: „Jak najít harmonii v práci a rodině“. 20.02. v 11:30 hod. - Centrum pod střechem.

Koncert Jiřího Dědečka s autorským čtením 20.2. v 19:30 hod. - Dům kultury.
Vstupné 150 Kč.

Orelský ples - 21.2. Orlovna

Dětský karneval 24.2. 9-11 h. Centrum pod střechem. Vstupné 40 Kč/rodina.
Nejhezčí masky čeká odměna.

Cestopisná přednáška Petra Hynka z Vamberka: „Indonésie pohledem Evropana“.
24.2. v 18 hod. - městská knihovna.
Vstupné 30 Kč.

Přednáška: „Dětská dentální hygiena“.
26.2. od 9:30 h. Centrum pod střechem
Vstupné 40 Kč.
Zubní preventivní Petra Malá bude vysvětlovat pravidla ústní hygieny, správné techniky čištění zubů, od kdy pečovat o dětský chrup, poradí s výběrem kartáčku, představí řadu pomůcek v péči o zuby a zodpoví vaše dotazy. S sebou si doneste kartáček dítěte.

Beseda: „Povídání o mašinkách“
26.2. v 18 hod. zámek, 1. patro.
Vstupné dobrovolné.

Jarní burza dětského oblečení a potřeb
6.3. v 18 hod. - Centrum pod střechem
Přijímáme dětské jarní a letní oblečení velikosti cca do 140 cm, dětskou jarní a letní obuv, kola, brusle, autosedačky, kočárky a jiné dětské zboží.
Přijímáme věci: 5.3. 13-18 hod.
prodej: 6.3. 11-18 hod.
výdej peněz a neprodaných věcí: 7.3. 13-16 hod.

Beseda: „Zdraví z přírody pro celou rodinu“.
11.3. od 9:30 hod. - Centrum pod střechem
Jak si můžete zlepšit zdraví přírodní cestou: kožní problémy - atopický ekzém, lupénku, nadváhu, problémy se zažíváním a vylučováním, vysoký tlak, vysoký cholesterol, cukrovku, alergie, astma, atd.

ZÁPIS Z FARNÍ RADY 24.ledna

Kopeček – o skácení dvou lip, ohrožující ambity, jsme jednali s panem starostou Petrem Fialou, panem Martinem Hatkou, Ing. Ladislavem Šponarem a Bc. Petrem Mikyskou. Podrobnější zprávu uvádíme níže.

Jarní prázdniny – paní Jana Skalická nebude mít prázdniny. Obětavě jede 10. a 11. února s žáky 8. a 9. tříd na kurz. (Farnost dětem přispěje 3.500 Kč. Jídlo a nocleh si děti platí.)

12. února jede paní Jana s menšími dětmi do Brna a 13. února pořádá s dětmi pěší výlet.

Setkání rodičů dětí, které půjdou letos poprvé ke Stolu Páně, bude 18.2. v 19 h. na faře.

Poděkování na faře těm, kteří pečují o kostely: 25.2. v 15 h. zveme pečující o kostel sv. Václava, 4.3. v 15 h. zveme pečující o ostatní kostely.

Akolyté a lektori – se sejdou na faře 11.3. v 19 hodin.

FR příště – se sejde 19.2. v 19 h. na faře.

zapsala Jana Skalická

Přátelství Boha křtem přijal

9.2. Amálie Stejskalová

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

16. 1. Josefa Faltuse	88 roků
17. 1. Jiřího Švece	54 roků
24. 4. Miroslava Rybku	78 roků
3. 2. Ludmilu Matyášovou	90 roků
14. 2. Josefa Štěpánka	71 roků

ZPRÁVY Z CHARITY

PODĚKOVÁNÍ ZA TŘÍKRÁLOVOU SBÍRKU

Čtrnáctá Tříkrálová sbírka je za námi a ta letošní se setkala s velkou přízní občanů, které si velmi vážíme. V celém okrese se vybralo o 200 tisíc Kč víc než loni, přesně 2.143.718 Kč. Oblastní charita Ústí nad

Orlicí organizuje TS v orlicko-ústeckém okrese. Celkem bylo rozdáno téměř 500 pokladniček, se kterými chodilo kolem 1500 koledníků, a 40 asistentů nám pomáhalo organizovat sbírku přímo v místě svého bydliště. Jen díky těmto obětavým lidem může být akce uskutečněna v takovém rozsahu. Sbírká si za roky svého trvání získala důvěru občanů. Řada lidí tři krále už netrpělivě očekává, protože jejich přání štěstí, zdraví a pokoje berou vážně, a občas vidíme v jejich očích i slzy. Nezanedbatelný je také fakt udržování tradice, který přispívá k soudržnosti obce.

V letohradské farnosti se vybralo celkem 269.573 Kč, z toho: Letohrad 184.908 Kč (39 skupinek), Lukavice 45.701 Kč (11), Mistrovice 27.256 Kč (5), Šedivec 11.708 Kč (2).

Upřímně děkujeme vám všem, kdo jste koledníky přijali a svým darem projevili podporu Charitě. Děkujeme letohradským skautům, katolické i evangelické farnosti, všem vedoucím skupinek, zástupcům města a obcí, našim asistentům: Maruše Mikyskové z Letohradu, Hoffmannovým z Lukavice, Valouchovým z Mistrovic a Venclovým ze Šedivce, kteří organizují sbírku v místě bydliště.

Pro Charitu má Tříkrálová sbírka velký význam, protože díky ní se nám daří podporovat některé služby, a pomáhat tak potřebným lidem. 65 % z výtěžku sbírky zůstává v regionu, a letos je tento výtěžek určen např. na činnost občanské poradny, sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi nebo domácí hospicové péče.

O vybraných částkách v jednotlivých obcích, záměrech použití a činnosti Oblastní charity se můžete informovat na www.uo.charita.cz

Za OCH: I.Marková

HOSPODAŘENÍ FARNOSTI v r. 2013
PŘÍJMY:

Sbírky pro farnost:	377 146 Kč
Sbírky na cizí účely:	
svatopetrský haléř	10 882
plošné pojištění	19 578
charita	16 347
potřeby diecéze	9 337
bohoslovci	10 183
církevní školství	11 426
misie	20 560
SBÍRKY CELKEM:	475 459 Kč

Dary:

dary pro farnost	50 000
dar na opravu Kopečka	22 620
DARY CELKEM	72 620 Kč

PŘÍSPĚVKY:

Oprava střechy Kopečku:

Pardubický kraj	90 000
Ministerstvo kultury	600 000
Město Letohrad	75 000

Oprava dveří kostela sv. Václava:

Město Letohrad	252 000
a z fondu regenerace	

Oprava obrazů orlic, kříž. Cesty:

Město Letohrad	25 000
Pardubický kraj	100 000

Město Letohrad dopl. r.2012	170 000
------------------------------------	---------

PŘÍSPĚVKY CELKEM: 1 312 000 Kč

Úroky: 3 640 Kč

Nájemné 5 669 Kč

Prodej pozemků, věc. břem. 123 360 Kč

PŘÍJMY CELKEM: 1 992 748 Kč

VÝDAJE:

Odeslané sbírky	105 176
Fond solidarity, na účetnictví	42 003
Pastorační asistentka	25 860
Mzdy	14 376
Výdaje na bohoslužby	23 583
Oprava střechy Kopečku	787 556
Oprava dveří kostel sv. Václava	252 000
Obrazy křížové cesty Orlice	125 000
Oprava střechy Orlice	81 690
Opravy ostatní	22 929
a revize zabezpeč. zařízení	
Malé opravy a režie	222 922
<u>Daň z nemovitosti a převodu</u>	<u>6 435</u>

VÝDAJE CELKEM: 1 709 530 Kč

Stav k 1.1.2013 782 068 Kč

Poskyt. půjčka ŘKF Králíky 120 000 Kč

Stav k 1.1.2014 945 286 Kč

*Sbírka na plošné pojištění r.2012
odeslána v lednu 2014 9 947 Kč*

Opravy v r. 2013:

střechy kaple na Kopečku:	787 556
Príspevky	765 000
Podíl farnosti	22 556
/příslib příspěvku Města	22 000
úhrada březen 2014/	
Dveře kostela sv. Václava:	252 000
Obrazy kříž. cesty:	125 000

PLÁN OPRAV V R. 2014

Požádali jsme o příspěvky na opravu střech ambíků na Kopečku, na restaurování dalších obrazů orlické křížové cesty, na opravu věže mistrovického kostela (trámoví a krytinu), do které zatéká. Při jedné stavěni lešení bychom rádi opravili i omítku věže. /v

OPRAVENÉ DVEŘE

Dveře nemají jen svůj technický úkol, svým vzhledem, kvalitou materiálu a zpracováním vypovídají o stavbě a majiteli.

Léta si všímám dveří. Navíc přemýšlím nad smyslem Ježíšova podobenství: „Já jsem dveře“.

Nejcennějšími dveřmi v Letohradě a nejstarším souborem dveří v Pardubickém kraji, jsou patery dveře kostela sv. Václava.

Její restaurování začalo v r. 2008. Oprava všech patero dveří stála celkem 850.300 Kč. Děkujeme za finanční příspěvek Pardubickému kraji a Městu Letohrad.

Nechtěl jsem, aby byly dveře natřeny krycí barvou, ta zakryje krásu dřeva a zalije řezbu. Také se pracně odstraňuje. Léta jsem hledal něco lepšího. Nakonec jsme došli k olejovému nátěru, který nevytváří silnou vrstvu. Každý rok je ale třeba dveře umýt od prachu a jednou za dva roky přetřít olejem vytrávená místa.

Původně byly dveře vsazené na vnitřní straně pískovcového ostění. Nevím co vedlo naše předky k umístění dveří na vnější stranu, tam víc trpí vodou a sněhem.

Vloni došlo na opravu největších dveří. Pod starým nátěrem se objevily části nepůvodních a nekvalitních řezeb z lipového dřeva – jako vysprávka. Restaurátor pan Karel Unger je nahradil novými řezbami z dubového dřeva. O této věci jsem nevěděli, zaplatili jsme ji jako „více práce“.

Děkujeme jedné paní, která si nepřeje být jmenována, přispěla nám na dveře 10.000 Kč. Během května bude opraven nátěr dveří zrestaurovaných dřívě, takže se všechny dveře budou skvít v plné kráse.

Rád bych našim kostelům ustanovil „dveřníky“. Nebojte se, nepůjde o otevírání dveří.

Představuji si, že by si někdo vzal na starost dveře jednoho kostela a ošetřoval je.

Prosím vás, byl by někdo ochotný tuto službu „dveřníka“ přijmout? Kostelů máme osm.

Až budete provázet nějakou návštěvu Letohradem, nezapomeňte je přivést k opraveným dveřím. Ty svou krásou zvou k nahlédnutí toho, co je za nimi – tak krásný štukový strop daleko široko nikde není. Strop samozřejmě není jediným bohatstvím kostela.

Co myslíte, jakými dveřmi Ježíš je?

Vyhlašujeme anketu o nejtrefnější odpověď.

Slibujeme tři hodnotné ceny.

Nápověda: Nejprve si znovu prohlédněte opravené dveře kostela, mohou vám správnou odpověď napovědět. *Václav Vacek*

PŮJČOVÁNÍ NAHRANÝCH PŘEDNÁŠEK

Léta na faře půjčujeme záznamy nahraných cenných přednášek z Akademických týdnů v Novém Městě nad Metují a z přednášek pořádaných Českou křesťanskou akademií. Starší nahrávky jsou na kazetách, novější na CD.

Ne každý se může přednášek zúčastnit, ale každý si je může doma poslechnout.

Při žehlení prádla, v autě, při jednoduché rutinní práci, se dá přednáška poslouchat. Maminky, řidiči i důchodci tuto možnost využívají.

Chceme tuto nabídku vylepšit. Záznamy přednášek budeme půjčovat po bohoslužbě v kostele na Orlici, chodí tam nejvíce lidí. Seznam přednášek uvedeme na webu na stránkách farnosti, abyste o nich měli všichni přehled a mohli si je objednat.

Hledáme někoho, nebo několik lidí, kteří by si půjčování přednášek vzali na starost. Nebude to příliš pracné. V kostele na Orlici po bohoslužbě by byl vždy některý z půjčujících k dispozici zájemcům. Hlavní půjčovatel by měl mít mailovou adresu, aby si zájemci z ostatních kostelů mohli záznam určité přednášky objednat.

Prosíme ochotné lidi, kteří by druhým tuto službu mohli nabídnout. *Václav Vacek*

ZPRÁVA O ALEJI NA KOPEČKU

Národní památkový ústav v Pardubicích
PhDr. Václav Paukert
Č.j. NPÚ-362/25077/2013/Jel
Pardubice 15.4.2013

Konzultace a posouzení stavu

obnovy lipové aleje, která vede ke kulturní památce - kapli sv. Jana Nepomuckého v Letohradu, část „Kopeček“.

Lipová alej se nachází na pozemku p.č.690/1, k.ú. Letohrad a není památkově chráněna. Nachází se však v prostředí kulturní památky kaple sv. Jana Nepomuckého a je s ní historicky propojena.

Dne 11.4.2013 provedla specialista pro památky zahradního umění NPÚ Josef Ing. J. Jelínková za přítomnosti místostarosty města Letohrad pana Martina Hatky a místně příslušného pana faráře Václava Vačka místní šetření, na kterém konstatovala, že:

Dotčená lipová alej se nachází již jen v torzálním stavu a rozhodně neplní svou estetickou ani hmotovou funkci, její obnova je bezpodmínečně nutná.

Dle historických záznamů byla alej vysázena v roce 1736 podél přístupové cesty ke kapli. Většina stávajících dřevin již pravděpodobně není z této původní výsadby, snad s výjimkou lípy rostoucí po pravé straně u vchodu do kaple. Původně bylo stromořadí vysázeno na holém kopci (louky a pastviny), který byl ale v dalších stoletích zalesněn. Zastínění lip okolním lesem vyvolalo deformaci a tzv. vyholování jejich korun, což následně vedlo ke snaze snížit jejich výšku seřezáváním kosterních větví. Opakované hluboké řezy byly vstupní bránou pro infekci a stromy začaly postupně odumírat. Když pak na začátku to-

hoto století došlo k odlesnění většiny plochy pahorku, došlo k vývratům a vylamování kostelních větví u zbylých lip. Město sice nechalo provést odborné ošetření zbylých stromů, ale dlouhodobé devastaci aleje jako kompozičního prvku v krajině se již nedalo zabránit.

Z tohoto důvodu navrhuje toto řešení:

1.- správným řešením daného stavu je vykácení zbývajících stromů a to minimálně k místu, kde se cesta u oplocení parku zatáčí, odstranění všech pařezů vyfrézováním a následná výsadba nových dřevin. Jedině tak bude zaručen jednotný estetický, kompoziční a hmotový efekt aleje.

V ideálním případě by bylo vhodné nahrazení stávající spodní části aleje, kterou tvoří břízy, také lipami.

2.- k výsadbě doporučujeme opět lípy, je možné zvolit odrůdu, která má nižší vzrůst. Nově vyrostlá alej pak bude proporčně lépe vyvážená vůči stavební hmotě kaple.

3.- zároveň je nutné dokončit odtěžení lesa ve svahu po levé straně cesty min. 10-20m od cesty, aby měly nově vysazené stromy dostatek prostoru a světla pro svůj růst a nedocházelo u nich k deformaci koruny. Ze stejného důvodu je nutné nepřipustit výsadbu jiných stromů min. v pásu podél nově vysazené aleje. Kaple i alej byly založeny jako výrazný kompoziční prvek v krajině, viditelný ze širokého okolí a tento záměr by měl být rozhodně zachován. Z tohoto důvodu doporučujeme provádět na svazích „Kopečku“ výsadbu pouze keřových dřevin nebo případně v některých místech (spodní část svahu) výsadbu nejvýše ovocných stromů.

*Ing. Jiřina Jelínková,
specialistka pro památky zahradního umění*

DOPIS FARNOSTI MĚSTU LETOHRAD

Vážený pane starosto,
i v letošním roce jsme požádali o dotaci na opravu střech zbývajících částí ambitů na Kopečku a výměnu krytiny. Oprava bude stát 666. 000 Kč.

Ale dvě nejbližší lípy u ambitů ohrožují střechy, které budeme opravovat. Větve těchto stromů byly sice zkráceny, ale nové dlouhé výhony vylamuje silný vítr - nemocné, nepevné dřevo starých větví je při náporu větru neudrží. Nemocné stromy mohou být kdykoliv vyvráceny nebo rozlomeny větrem a poškodily by střechu ambitů nebo blízkých věžiček, tím by došlo k veliké škodě. (Oprava jedné věžičky stála 224.614 Kč.) Navíc tyto lípy svými kořeny narušují statiku stavby, úplně vytlačily, vybouraly, značný kus základového zdiva ve sklepech.

Bylo by nevhodné tyto dvě skomírající lípy dále zachraňovat.

Lípy jsou v majetku města, žádáme vás o jejich skácení ještě v tomto zimním období.

S tím souhlasí i pracovníci Památkového ústavu.

Děkujeme Vám za dosavadní podporu a pomoc při opravě kaple sv. Jana na Kopečku.

Václav Vacek, farář

GISI - ŽENA, KTERÁ ZASTAVILA TRANSPORTY

*Dnes uplyne 69 let od osvobození Osvětimi. Slovenská aktivistka Gisi Fleischmannová zahynula v osvětimském pekle, ostatní ale uchránila od jisté smrti. Díky jejím aktivitám se zachránily stovky Židů.
Zítřejší má v Tel Avivu premiéru film Nataši Dudinské, který vypráví příběh Gisi.*

Na počátku druhé světové války bylo Gisi Fleischmannové sedmačtyřicet. Měla manžela a dvě dospívající dcery. Rodinný život se snažila skloubit s náročnou prací pro ostatní. Již řadu let pracovala pro nejrůznější sionistické organizace a pomáhala židovským uprchlíkům na Slovensku. Film Nataši Dudinské sleduje životní cestu této výjimečné ženy, který zůstal dlouho pozapomenut. Gise-la (Gisi) Fischerová se narodila v roce 1892, pocházela z židovské rodiny, která žila v Bratislavě. Její rodiče vlastnili hotel a restauraci, kde se scházeli příznivci sionistického hnutí. Gisi vystudovala pouze osm tříd obecné školy, další vzdělání nebylo pro dívku z ultraortodoxní rodiny možné. Zajímala se o aktivitu

sionistů, kteří diskutovali o životě v Palestině a snila o tom, že se jí podaří získat rovnocenný hlas v komunitě mužů a skutečně se jí to povedlo. Ženy totiž postupně obsazovaly místa v důležitých funkcích v sionistických organizacích. Osvědčovaly se hlavně v sociálních a vzdělávacích aktivitách. „Dá se říct, že to byl počátek feminismu židovských žen. Uvědomovaly si, že zvládnou mnohem víc než jen pracovat v domácnosti. Gisi byla předsedkyní WIZO-mezinárodní ženské sionistické organizace na Slovensku. Cestovala do zahraničí, na nejrůznější konference, a tak si vybudovala rozsáhlou síť kontaktů po celé Evropě, která se jí později velmi hodila,“ vysvětluje Nataša Dudinská.

První velká zkouška pro Gisi přišla v roce 1933, kdy na Slovensko proudily tisíce židovských uprchlíků z Německa a o několik let později také z Rakouska a Polska. Koordinovala pomoc nově přichozím a osvědčila se nejen jako zdatná organizátorka, ale také jako empatická žena, která dokázala naslouchat. Většinu svého času trávila v kanceláři, často i na úkor rodinného života.

Na počátku války se rozhodla, že pošle dcery

do Palestiny. Věřila, že tam budou v bezpečí a že se za nimi brzy vypraví, jen co dokončí svou misi. V roce 1942 zemřel její manžel a tak Gisi zůstala sama se svojí nemocnou matkou. Veškerou energii zaměřila na pomoc druhým. Její synovec, Avri Fischer, na ni vzpomíná slovy: „Často jsem za ní chodil do kanceláře. Sedávala u velkého stolu, pořád něco psala nebo diskutovala s muži, kteří k ní přicházeli pro radu. Ona byla vážná, velmi vážná, ale já jsem ji měl rád. Cítil jsem, že se těší z mé přítomnosti, i když byla tak zaneprázdněná. V těch letech 1942-1944 ale žila hlavně pro ostatní, já jsem tehdy ani netušil, jak důležitou práci dělá. Pro mě to byla hlavně teta.“

Když v březnu 1942 začaly první transporty slovenských Židů do Polska, formovala se kolem Gisi tzv. Pracovní skupina. Nesourodé společenství židovských aktivistů od ultra-ortodoxního rabína až po sionisty dokázala sjednotit právě tato žena.

Pracovní skupina měla tři hlavní aktivity. Vytvořila síť posílů, kteří pašovali do lágrů v Polsku vzkazy, léky, jídlo a zároveň získávali informace o tom, co se v táborech děje. Pracovní skupina se také snažila vyjednávat se slovenskou vládou, aby usilovala o zřízení pracovních táborů na Slovensku, aby neposílala Židy do Osvětimi a dalších táborů. Třetím - a nejdůležitějším - cílem Pracovní skupiny bylo sehnat finance na záchranu Židů.

Během čtyř měsíců, od března do června 1942, bylo totiž zařazeno do transportů šedesát tisíc slovenských Židů. Zůstalo jen třicet tisíc, z toho polovina měla zvláštní výjimku, která je dočasně chránila před transporty. Situace se zhoršovala každým dnem a Gisi a její kolegové tušili, že pokud se nestane zázrak, tak bude celá židovská komunita vyvražďena. Pracovní skupina si proto předsevzala, že udělá maximum na záchranu všech svých soukmenovců. Chtěli sehnat peníze, aby mohli uplatit slovenskou vládu a hlavně německého Hauptsturmführera SS Dietera Wislicenyho, který měl na Slovensku na starost „řešení“ židovské otázky.

Gisi začala psát dopisy. Stovky dopisů do všech stran, všem kontaktům po celé Evropě. Informovala zástupce židovských organizací po celém světě o tom, co se děje v Polsku. Vysvětlovala jim, že se musí něco udělat, aby se zastavily transporty a jediným prostředkem, který v této zoufalé situaci zbývá, jsou peníze.

Ten, kdo mohl rozhodnout o zastavení transportů, byl právě Wisliceny, který měl přímé vazby na vedení nacistické strany, Himmlera a Eichmanna. První setkání se zástupci Pracovní skupiny se uskutečnilo v červenci 1942. Návrh zněl: dáme vám padesát tisíc dolarů a vy zastavíte nejbližší transport. A další peníze budou následovat, pokud zastavíte i další transporty. Wisliceny nabídku přijal. Důvody jeho rozhodnutí vysvětluje izraelský historik Jehuda Bauer: „Proč jim vyhověl? Na to existuje několik teorií. Pro nacisty byly zajímavé nejen finance, ale také kontakty. Už tehdy se snažili navázat spojení s Američany. Pracovní skupina tvrdila, že je může zprostředkovat. Předložili Wislicenymu dopis od fiktivního amerického rabína, který nabízí spolupráci a finance, pokud se zastaví transporty. Existují doklady o tom, že Wisliceny měl svolení od Himmlera. Pár tisíc Židů na Slovensku pro ně nehrálo tak významnou roli, podstatnější byly peníze a kontakty.“

Několikaměsíční vyjednávání Pracovní skupiny s Wislicenym můžeme sledovat díky dopisům Gisi, kde průběžně informuje své

přátele v zahraničí. Pozorujeme její zoufalou snahu přesvědčit celý svět o tom, že zprávy o masakrech v Osvětimi nejsou smyšlené, ale je to děsivá realita. Psala do všech koutů světa, aby vykřičela to, čemu nikdo nemohl uvěřit: Židé nejedou na práci, ale umírají po tisících!

Doufala, že i ostatní uvěří té zdánlivě jednoduché rovnici: dejme Němcům peníze a oni zastaví transporty. Jediná myšlenka, která ji držela nad vodou. Každým dnem se snižovala šance na úspěch, ale ona neustávala. Zcela se upnula na svůj cíl.

Gisi píše do Švýcarska, Salymu Mayerovi, zástupci americké židovské organizace Joint: „Predkládám Vám niekoľik listů. Myslím, že je zbytečné něco dodávat. Je na zbláznění, když člověk uváží, že to masové umírání neustále pokračuje. Zprávy, které jsme prostřednictvím posílů dostali, jsou v dějinách cosi ojedinelého. Sotva věřím, že z našich přátel ještě někdy někoho uvidíme. Vzhledem k tomu, že každá minuta průtahů by mohla zmařit šanci na záchranu životů, prosím vás co nejsnažněji, abyste zdolali všechny technické těžkosti tak, aby pomoc přišla ještě včas. Přísloví kdo rychle dává, dvakrát dává tu platí dvojnásobně, Vaše Gisi.“

Nerovný boj mezi Gisi Wislicenym trval téměř dva roky. Naděje a zklamání se střídaly s každým dalším setkáním, s každým dalším příslibem. Nikdy si nepřipustila, že tuto hru kočky s myši může prohrát. Doufala, že pokud existuje sebemenší naděje na úspěch, je potřeba neustále o něj usilovat. Zpočátku se zdálo, že její úporná snaha bude úspěšná. Transporty byly skutečně zastaveny, od října 1942 do září 1944 neodjel žádný deportační vlak na území dnešního Polska.

Pracovní skupina si vymyslela ještě troufalejší plán: když se podařilo zastavit transporty ze Slovenska, můžeme zastavit transporty z celé Evropy. Gisi, plná nadějí, napsala Salymu Mayerovi další dopis: „Právě přicházím od Willyho (Wisliceny - pozn. aut.) a musím

Vám říct velmi důležitou zprávu. Mluvil se svým nejvyšším šéfem a dostal plnou moc rokovat o velkém plánu. Zásadně je vidět příklon k zastavení všech deportací. Naši tamější přátelé si žádají konkrétní návrhy. Willy počítá se dvěma až třemi miliony dolarů přepočítáno na švýcarské franky. Znovu zdůrazňuji, že Willy se vždy projevil jako spolehlivý partner, ale taktéž trvá na přesném dodržení závazků. Vaše schválení návrhu dává vyhlídky na to, že se takto podaří zastavit tuto strašnou ničivou akci. Když se nám podaří velké dílo lidské lásky, budeme moct říct, že

jsme nežili nadarmo, Vaše Gisi.“

V srpnu 1943 dostal Wisliceny instrukce od Himmlera, aby zastavil vyjednávání se Židy. Podle historika Jehudy Bauera to bylo proto, že Němci vyjednávali ve Švédsku o napojení na Ameriku, a kontakty, které měla Pracovní skupina, pro ně ztratily na důležitosti.

Gisi byla v lednu 1944 zatčena gestapem. Po čtyřech měsících byla propuštěna a její kolegové se jí snažili přesvědčit, aby odjela do Palestiny. Ona ale odmítla, protože stále věřila, že musí pokračovat v započaté práci. V září 1944 byl Wisliceny nahrazen Aloisem Brunnerem, který neměl žádný zájem o vyjednávání. Nejenže okamžitě obnovil deportace ze Slovenska, ale osobně dohlédl, aby Gisi nastoupila do posledního transportu do Osvětimi. V ruce držela doprovodný list, kde stálo „Návrat nežádoucí“.

Dokumentární film Nataši Dudinské nezobrazuje klasický příběh o holocaustu, kde sledujeme vyprávění pamětníků v obyčejných pokojích nebo v prostorách bývalých lágrů. Ve filmu nejsou použité téměř žádné archivní materiály. Autorka se snaží o portrét Gisi jiným způsobem. Zavede nás například do divadelního zákulisí Slovenského národního divadla, kde sledujeme proces vzniku inscenace o Gisi Fleischmannové.

„Záměrně jsem nepoužila archivní filmové záběry. Na diváky totiž působí jako cosi z dávné minulosti, co se nás netýká. Zajímalo mě, co z jejího příběhu přesahuje do současnosti. Vždyť netolerance k jinakosti stále přetrvává. Divadlo nám ukazuje, jak se slovenská společnost vyrovnává se svou minulostí,“ říká Nataša Dudinská. „Autorka hry Anna Grusková, režisérka Viktorka Čermáková a herečky Ingrid Timková, Halka Třešňáková se snaží najít klíč k životnímu osudu Gisi. Co si myslela, jak se asi chovala a proč. A je to nejen hledání, ale také otázka, jak bychom se zachovali v její situaci. Gisi byla nejen aktivistka, ale také matka, kterou velice trápilo odloučení od dcer. Chtěla je zachránit a zároveň se jim snažila vysvětlit, proč musí dokončit, co začala. Její příběh je o předem prohrané bitvě, ve které ale stojí za to bojovat. Až do poslední chvíle ...“ konstatuje režisérka filmu.

Judita Matyášová, LN 27.1.2014

NÁŠ ROZHOVOR

Zdeněk Ježek a jeho paní Dobromila bydlí v odlehle části Horní Čermné, v osadě se sedmi domy, zvané Kalhoty.

Jaké jste měl dětství?

Narodil jsem se v tomto stavení čp. 257, na kopci mezi lesy v roce 1925. První zápis o této chalupě je z r. 1850. V r. 1882 odešli její majitelé do Německa a koupil ji můj praděda. V polovině 19. stol. měla Horní Čermná asi 4 tisíce obyvatel a tvořilo ji převážně protestantské obyvatelstvo, na rozdíl od sousední katolické Dolní Čermné. Obec zaznamenala několik vystěhovaleckých vln. První, náboženská, kdy kolem roku 1735 řada protestantů odešla do Německa, další vlna na konci 19. stol., kdy lidé ocházeli do Ameriky za vidinou snadnější obživy. I někteří z našich předků odešli, a dodnes udržujeme příbuzenské kontakty. Doma jsme měli hospodářství, dobytek, vždycky bylo nějaké prase... Měl jsem o rok mladší sestru. Oba rodiče pracovali v hospodářství, za mého mládí jsme měli také jednu služku, to bylo běžné v každém hospodářství. Bývala to zdejší děvčata, ale i cizí. Paní Netková se stala ředitelkou dětského domova někde v Břeclavi, a každý rok potom posílala ty děti sem do rodin na prázdniny, tak u nás taky byla jednou dvě děvčata na prázdniny.

Jaký máte nejranější zážitky z této doby?

Mohl bych být tak dva roky, když maminka naposled pekla doma chleba. Viděl jsem ji, jak sází lopatou chleby do pece... V r. 1927 zde otec bratr otevřel pekařství, a to už jsme doma chleba nepekli. Byli jsme jako evangelíci vychovávaní dosti puritánsky, i ve vyjadřování. Ještě jsem nechodil do školy, a jednou k nám přišel soused, který už do školy chodil a říká: „Heč, a já umím nový slovo!“ Chtěl jsem, aby mi ho řekl, ale on že ne, že bych to řekl rodičům... no, to víte, nakonec mi to řekl: „hovo“... My jsme tohle slovo vůbec nepoužívali, říkali jsme kravinec, kobylinec, kuřinec... Tak jsem si takhle rozšiřoval slovní zásobu. No a pak si ještě pamatuju... tady u sousedu byla zajímavá situace. Soused se oženil, když už mu bylo 48 let, první dítě měli syna, byl asi o 3 roky starší než já. No a vychovávali ho jako na Kalhotech - nikam do vesnice nepřišel, tehda školka nebyla, a tak byl pořád doma. A on jim pak kluk nechtěl chodit do

školy – cizí prostředí, cizí lidi. Jeho maminka podplácela učitelku, dávala jí peníze na salám a bombony pro kluka. Ten samozřejmě využil situace a učitelce říkal: „Když mně nedáš salám, tak ti tady nebudu!“ Tatínek mi vyprávěl, že když pracoval na poli, viděl, jak ho jeho táta vyprovází do školy: šel s bičem a hnal kluka před sebou. Vyprovodil ho k první chalupě ve vesnici a pak ho nechal, že už dojde. A když se táta vracel k baráku, tak kluk už byl doma... Pak měli ještě dvě dcery, a aby předešli podobným problémům, tak jim naslibovali nové šaty a všechno možné, aby je připravily na školu.

Jaká byla vaše školní léta?

Do obecné školy i měšťanky jsem chodil tady v Horní Čermné. Když jsem přišel do první třídy, vůbec nikoho jsem neznal. Byl jsem jak vyjukaný zajíc, ale bičem mě honit nemuseli. Učitelé měli autoritu, ale pamatuji jednu, která ji neměla – zas to děti hned vystihly, a přestaly poslouchat, v páté třídě jí kluk vyskočil během vyučování ven pro nějaký spadlý jablko a pak se vrátil oknem do třídy. Po osmé třídě jsem se přihlásil do jednoletého učebního kurzu v Dolní Čermné. Dolní Čermnou vedla hranice mezi protektorátem a Sudety. Byla tam závora, ale Němci nás tam beze všeho pouštěli. Museli jsme samozřejmě mít propustky. Potom jsem byl dva roky doma v hospodářství a pak mě rodiče poslali do Kostelce nad Orlicí do dvouleté rolnické školy. Denně jsem jezdil na kole do Jabloného na vlak. Víte, jakej jsem měl hlad, když jsem zpátky tady do kopce strkal kolo... ? I když mě maminka dávala krajíce na oběd i na svačinu... Také obdivuju maminku, že bez plynu a elektřiny mě vždycky ráno po

pátý vzbudila a než jsem se ustrojil, uvařila mně kafe. Tehdá se vařila melta – pražilo se žito a k tomu cikorka a mléko.

Vaše školní roky byly roky válečné, kdy se ryze česká Horní Čermná stala součástí Německa... Jak jste vnímal tuto dobu?

V r. 1938 nás se zábořem opustil náš farář a učitelé. Odešli do vnitrozemí. Byla to pro nás strašná tíseň. To, že odešel učitel i farář, bylo pro všechny velmi sklíčující. Cítili jsme se načisto opuštěni.

Neměli jste za zlé faráři, že vás opustil v těžké době?

Bylo nám to líto, to ano. Ale když je člověk ženatý, tak už není sám, a nemůže se rozhodovat jen sám za sebe. Nevím, jaké názory měla jeho paní. Byl to dobrý farář, jmenoval se Koutný, po válce se zabil na motorce. Pak sem přišel nový farář, Trégl, ten byl taky fajn. Mohli jsme se zase scházet na faře bez rozdílu vyznání. Trégl byl levicově laděný, tak se rozešel s představiteli místního sboru a po válce odešel...

Celkově ta doba nebyla jednoduchá. Snažili jsme se Němce nijak neponoukat. Fungovala tu nějaká odbojová organizace a koncem války bylo zatčeno několik lidí. Němci zle řádili. Bezdůvodně vystěhovali lidi z jejich obydlí. Schopný lidi odvezli na práci do říše, staré lidi a děti přesídli do starých chalup a dosazovali sem německé rodiny. Rodiče mé manželky byli také vystěhováni ze statku a do jejich domu usídlili nějaký lidi z jižního Tyrolska. Manželka říká, že první noc v té náhradní chalupě probřečeli... Oni nic neprovedli! Vůbec nic... žádnou protistátní činnost.

Jak vzpomínáte na konec války?

Školu v Kostelci jsem dokončil v r. 1944 a pak se dělal nábor na zákopy do Slezska. Ale rodiče měli obavy, aby se mi tam něco nestalo, tak hledali náhradní řešení. Někaký německý hospodář v Lubníku sháněl zrovna čeledína, tak zařídil, že jsem mohl jít k němu. Od 6. ledna jsem nastoupil. Služky a pacholci dříve nastupovali do služby vždycky na Tři krále. Ze starého zaměstnání odcházeli na Štěpána a do nového se chodilo na Tři krále. Na tom statku jsem pracoval s ruským zajatcem. Jmenoval se Fedor a byl někde od Tuly. Ráno přišel, dostal snídani, celý den pracoval a večer šel spát pod dozorem na jiný statek. Kdo ví, jak to s ním dopadlo... Stalin přece neuznával zajatce... Já jsem tam dělal kočího. Němci nařídili tzv. přípěž, to znamenalo, že místní lidé museli dávat své koně a povo-

zy k dispozici pro převozy německých trénu, kuchyní atd. A tak jsem takhle byl s koněm z Lubníka až v Semaníně u České Třebové. Bylo to někdy v březnu 1945. Viděl jsem tam kolonu ruských zajatců. To byli chudáci! Šli ... deku přes hlavu ... Představte si, že oni měli takový hlad, že jedli umělá hnojiva. Tam na stráni byla vylitá špina a mezi tím bylo pár slupky a jeden z nich se na to vrhnul, a ty slupky jedl, než ho Němec srazil pažbou ... Ke konci války jely Lubnikem kolony německých aut. A najednou to ztichlo, a přijeli Rusové.

V tu dobu pro mě přijel otec, abych se do něčeho nezaplet – to víte v takových vírech událostí lidský život nic neznamena. Říkal, že maminka je nemocná, tak jsem šel domů a už jsem se na statek v Lubniku nevrátil.

Když už jsem byla doma na Kalhotách, šel kolem nás transport ruských vojáků. Pár se jich oddělilo a přišli k nám rabovat. Otec byl za první války čtyři roky v Rusku v zajetí, tak ovládal ruštinu. Říkali tatínkovi, že se válel doma, zatímco oni bojovali. Viděli moje kožený boty, a už si je jeden bral na nohy. Jenže je nenazul, tak s nima fláknul do kouta a mazali pryč. Nic nám nevzali. V další vlně šla ruská jednotka, a někteří z nich spali tady u Coufalu u silnice. A to zas všechna čest – spali ve slámě, a když odcházeli, všechno po sobě uklidili a zametli.

V té době už jste se znal se svou budoucí manželkou?

Ano, Dobřa chodívala pomáhat své sestře, která byla vdaná tady v sousedství. Pracovali jsme spolu na poli, protože jsme si vzájemně pomáhali – společně jsme kopali brambory, společně jsme sekali obilí... Víím, že občas říkala: „Támhle v té chalupě v poli bych nechtěla bydlet ani za nic. Je to tam jak na vydrholci.“ No vidíte, a už je tady 64 roků... Já byl od malinka zakřiknutej hoch, ani s klukama jsem se nebral. V Kostelci jsem se trochu oťukal v tanečních. Tam jsme chodili my kluci z rolnické školy a holky z vedlejší dívčí hospodyňské školy, které jsme říkali „Knedlíkárna“. Taneční byly tehdy kupodivu povolený. My jsme tam stáli nastoupený naproti sobě, a když taneční mistr řekl: Pánové, zadejte si dámy,“ tak všichni hrrrrrr... letěli si pro holky. Já jediný jsem tam stál a říkal jsem si: „Počkej, nespěchej, dyť tam nemusíš být první.“ Přišel ke mně mistr, chytnul mě a přidělil mi jednu dámu, která tam zbyla. Pak už jsem se otrkal ... Jedna spolutanečnice je ještě živa v České Třebové...

Já o sobě neměl žádné vysoké mínění. Jednou jsme s mládeží hráli volejbal ve skalce a Dobřa odcházela domů do Dolní Čermné. S kamarádem jsme s ní šli až k silnici, a teď kdo z nás jí půjde vyprovodit až k rodnému baráku? Nemohli jsme se dohodnout, až nakonec ona řekla, ať s ní jdu já. Tehdy jsem si řekl: „No, tak to snad ještě nejsem úplně ztracenej, když mně dala najevo zájem!“ Chodili jsme spolu osm roků a v r. 1950 jsme se vzali. My bychom se třeba ještě nebrali, ale dcera nám to rozřešila a jsme rádi, že nám to tak rozřešila... Po dcerce se narodila další, která

ale bohužel zemřela, když jí byl 1 rok, a pak se narodil syn.

Jaké byly začátky zemědělství, kde jste celý život pracoval?

Nelehký, nelehký ... Větší hospodářství se násilně vystěhovala – Balcarovi, Jeník Jansu z Dolní Černé ... lidi vystěhovali, majetky jim zabrali. Lidi byli postaveni před těžká rozhodování. V r. 1952 skoro celá vesnice vstoupila do JZD. V r. 1953 Zápotocký prohlásil, že nikdo v JZD nebude držen násilím, tak většina lidí – asi 75 rodin – podala odhlášku. Vše bylo nestabilní, bez systému, na schůzi představenstva JZD se řešilo, co dál. Předseda JZD dal taky odhlášku, pak se zas asi 30 rodin vrátilo a začal se v tom dělat trochu pořádek. Mně udělali předsedou, protože jsem měl tu kosteleckou školu. Nikdo to nechtěl dělat, tak jsem byl mezi slepými králem. Po osmi letech, v r. 1962, jsem se toho vzdal. Byl jsem vyčerpán. Tuze jsem si to vše připouštěl, a měl jsem pak žaludeční vředy. Šel jsem dělat zootechnika.

Co bylo nejtěžší v té době? Neexistoval systém, chyběla mechanizace...?

Nejtěžší bylo bezvládi. Nikdo nám v ničem neporadil. Chtěli jsme na kraji i na ministerstvu v Praze, aby nám poradili, ale oni nám řekli, že si vše musíme vyřešit sami. Po 68. roce se to všechno už trochu rozjelo, měli jsme nasmlovaný prodej vykrmených selat na Moravu. Smlouvy byly hotové, a z vrchu nám řekli, že tam prodávat nesmíme. Oni nám neporadili, kam můžeme prodávat, a když jsme si prodej zajistili, řekli, že tam prodávat nesmíme. To vše byly velmi stresové situace. Sele musíte krmit a musí růst, to nejde uskladnit. Jako zootechnik jsem to vydržel až do důchodu – nejdřív tady a pak ve Výprachticích. Měl jsem to jak měnovou reformu v třiapadesátém – jedna ku pěti: jako předsedovi mně nadávalo 200 lidí a jako zootechnikovi už jen 40.

Nebyl na vás jako předsedu JZD vyvíjen tlak, abyste vstoupil do KSČ?

Ano, dvakrát mě pozvali na schůzi partaje, kde mě přesvědčovali, že jako předseda JZD bych měl vstoupit do KSČ. Já jsem jim řekl, že jsem se dosud nerozloučil s náboženstvím, a proto nemůžu vstoupit do partaje. A oni mi říkali: „Prosim tě, takových je – jsou v partaji a do kostela jdou do vedlejší vesnice!“ Já jim na to řekl, že takový nebudu a hotovo! Kupodivu jsem už pak měl od nich pokoj.

Nějaký čas jsem taky poslancoval do okresu a chvíli i do krajského zastupitelstva. Tam jsem si jednou pustil hubu na špacír a po prověrkách v 68. roce mě vyhodili. Po revoluci 1989 se mě přišli ptát, jestli jsem tím nějak utrpěl. Ale já tím popravdě nijak neutrpěl. Dcera i syn dostudovali, tak jsem žádný náhrady nechtěl. Neutrpěl jsem ...

Co je podle vás důležité, aby byl člověk v životě spokojený?

Brát vše tak, jak to je ... Počasí taky nezměníte ... Brát to, jak to je. Neznervózňovat se, protože nervozita je velký škůdce zdraví.

Jak z nadhledu hodnotíte různé doby a ideologie, které jste prožil?

Lidé jsou pořád stejní, víte? Když tady vládli Němci, nebyli jsme šťastní, ale byl tu pořádek. Byly zlé doby za nacistů i za komunistů. Za komunistů měl každý práci, ale leckterá práce neměla efekt. Nemohli jsme říct, co jsme chtěli, protože jsme nevěděli, jak ten názor bude zneužit. A i když dneska je leccos jinak, než jsme si představovali v r. 1989, můžu aspoň říct, co chci, a nemusím mít strach.

Ve většině případech se bavíme o tom, co je špatné, ale měli bychom se bavit i o tom, co je dobré. Za komunismu se všechno možný vychvalovalo, dnes se všechno možný haní. Ani jedno není správné.

Měl jste v životě nějaké vzory, ideály?

Vyrostl jsem za první republiky, takže naším vzorem byl Masaryk. A tento vzor mi stále stojí před očima. Skutečně! Mnozí se k němu hlásí, ale ani neví, o co mu šlo. Já jsem přečetl několik jeho knih a vnitřně s ním ladím. V kostele jsme mívali napsáno: „Ne podle slov, ale podle skutků poznáte je,“ to je pravda a je to i v masarykovském duchu. Někdo umí plamenně hovořit, ale je to celkem k ničemu. Důležité je něco udělat. Podívejte se, jak se třeba stará náš pan farář, to je krásný! Představte si, že nám „dohodil“ už druhou pečovatelku ...

Je pro vás důležitá víra?

Ano ... To víte, taky se mně podařilo to Desatero někdy překročit ... Pořád se říká, že máme špatné zákony, ale kdyby lidi respektovali jen těchto deset, stačilo by to ... My vlastně máme všechno, co potřebujeme.

Co vám dělá a dělalo v životě radost?

Léta jsem tady byl vedoucím klubu důchodců, dříve jsme hodně hrávali divadla ... A mně dnes dělá radost, že se lidé ke mně chovají vstřícně a vděčně. Důležité je umět se radovat z maličkostí. Já jsem nikdy nečekával žádné terno, a tak jsem nemohl být zklamaný. Někdo třeba sázel a čekal výhru. Já ne. Co jiný prosázel, já měl v kapse.

Dám vám příklad: Chodil s námi do sauny jeden potetovanej chlápek. Já potetovaný nemám v oblíbě. Jednou se mně tam udělalo nevolno, dokonce jsem zvracel. Bylo tam asi třicet mužů. Nikdo z nich si mě nevšiml, jen tenhle potetovanej. Odvedl mě, uložil na lehátko, přikryl dekou a představte si, že po mně uklidil i ty nečistoty. Tak hodnej člověk a potetovanej ...

Nebo: jednou jsme byli na zájezdě v Berlíně-Rixdorfu, kde je památník českých exulantů, a do našeho autobusu se přidružily dvě ženy na vozičku. Vystoupili jsme a šli na prohlídku kostela a opodál byl hřbitov. Chodili jsme kolem nich – já taky! – a nikoho z nás napadlo je vzít a dostrkat na hřbitov, aby se podívaly. Jen jednoho účastníka, který byl u většiny neoblíbený, protože seděl v autobuse v čepici kšiltem dozadu, věčně podrímoval a s nikým se moc nebavil. A tenhle kluk ji tam odvezl Vidíte, tak z toho mám taky radost ...

Tak jsem vám toho namlel... Dokud byla manželka mladší a zdravá, už by do mě šťouchala: „Tak už táto řekni Ámen!“ /M

BOUŘLIVÉ STOLETÍ ČESKÉHO NÁRODA

Dokončení ze strany 5

Masaryk byl věřící člověk, jeho víra byla navíc trochu komplikovaná. Takový člověk se dnes může nevěřícím lidem jevit jen jako podivín. Možná to ani nejde vysvětlit. Snažil jsem se, aby bylo jasné, že ta jeho víra mu dávala vnitřní svobodu, kterou mu pak tolik lidí závidělo. To jeho „nejsem nikdy sám“ mu dodávalo sílu, kterou ti ostatní prostě neměli.

Když dnes víme, čím vším Evropa prošla, nebylo by nakonec lepší, kdyby se Rakousko-Uhersko nerozpadlo?

To se v posledních letech rádo tvrdívá... Jsou lidé, kteří mají pocit, že tehdejší Rakousko bylo předobrazem dnešní Evropy bez hranic, a že tedy vývoj nakonec dospěl tam, kde kdy si začal. Ale měli bychom se na to asi dívat očima tehdejších lidí. Mnozí vnímali, jak Rakousko čím dál víc zaostává za západní Evropou i za Německem. Necítili se svobodně v zemi, kde šlechta a církev měly spoustu privilegií. Většina slovanských národů navíc snila o vlastních státech, byla to touha možná zčásti iracionální, ale o to silnější. Když národ dojde do fáze, kdy chce uskutečnit svou státnost, musí všechno další z cesty, to jsme si znovu zažili při rozpadu federace v roce 1992.

První republika vydržela 20 let. Co to bylo za stát?

Měl jednu výbornou vlastnost – vychoval silnou, loajální střední třídu, která v tom státě viděla smysl, milovala ho, dýchala pro něj a v roce 1938 byla ochotná za něj bojovat i položit život. Dneska se dohadujeme, jestli se stát měl v roce 1938 bránit, ale tehdejší obyčejní lidé to neřešili. Kdyby jim někdo, tak jako se to dělá dnes, vysvětloval hlubší smysl kapitulace, dívali by se na něj jako na blázna. Stát je to, co se brání. Když se to nebrání, stát to není. Dokladem vnitřní síly první republiky jsou i tisíce lidí, kteří po Mnichovu a po okupaci automaticky nastoupili do odboje nebo do exilu. Když jim stát zakázal bojovat, vyhlásili nepříteli válku každý na vlastní pěst. Byli to nejlepší lidé českého národa.

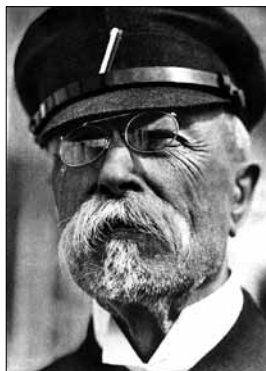
Pamětníci vzpomínali, že třeba rodiče nesnesli, aby se doma mluvilo špatně o Masarykovi. Tomu by se dnešní generace nejspíš smála.

To je pravda, třeba Pavel Tigrid píše, že když doma ceknul cosi neuctivého o prezidentovu synu Janovi, dostal od táty facku. Takhle by dnes vychovával děti málokdo, na Hradě ostatně nesedí Masaryk. O tu někdejší vážnost k institucím lidé přišli. Je otázka, k čemu nám ta naše současná veselost je. Kdo je na tom líp: kdo věří, třeba naivně, nebo ten, kdo už nedokáže věřit nikomu a ničemu?

V druhém dílu nazvaném Den po Mnichovu jde o střet prezidenta Beneše a plukovníka Moravce, který chce jít do války

proti Německu. Z Moravce se za protektorátu stal nejodpornější kolaborant. Jak si jeho proměnu vysvětlujete?

Emanuel Moravec mně představuje jakýsi modelový osud. Něco, co se lidem podle mě děje dost často, i když v menším měřítku. Mnoho podobně uvažujících lidí, jako byl Moravec, jsem zažil za normalizace a zažívám je stále. Jsou lidé, kteří mají nějaké své přesvědčení, za kterým si plus minus stojí, díky kterému jsou předvídatelní. A pak jsou lidé, kteří místo toho v krizi hledají spíš možné ochránce, někoho, ke komu by se mohli přimknout. Moravec byl tenhle případ. Jako voják v předmnichovské republice byl, tak jako všichni, orientovaný na Francii a Anglii. Když spojenci odpadli, vyvstala otázka, čemu být věrný nyní. Někdo by odpověděl: sám sobě. Ale lidi jako Moravec se vždycky začnou rozhlížet, kde je nablízku

náhrada. A tenkrát se nabízel jen Hitler, takže Moravec vystartoval po Hitlerovi.

Když jsme u protektorátu, máte pochopení pro prezidenta Emila Háchu?

Ani ne, pro mě si Hácha velkou část tragiky svého osudu způsobil sám. Seděl na Hradě v těžkých dobách a tím spíš si tam pro své účinkování měl stanovit nějaké hranice. Neudělal to, zašel mnohem dál, než by měl člověk na jeho místě zajít. A tím, že mu dnes, když už o nic nejde, mnozí velkoryse odpouštějí, se na té věci moc nezmění.

Třetí díl se věnuje zabítí Heydricha. Jak na tento čin pohlížíte?

Jako na jeden z mála opravdu velkých a podstatných činů v novodobých českých dějinách, bez ohledu na tragické důsledky. Dnes opět potkáte lidi, kteří vám budou tvrdit, že jeden mrtvý tyran za ty tisíce popravených nestál, že to byla špatná úvaha. Já podobné meditace dost nesnáším. Kdyby Jan Palach svůj čin takhle předem kalkuloval, jako šachovou partii, taky by nejspíš dospěl k závěru, že to nemá cenu. Že lidi se spíš podrobí. Jenže v životě nejde jen kalkulovat, taky se musí odvádět maximum možného v té chvíli, kdy je to potřeba. A oba ty způsoby se doplňují.

V jednom z dílů Českého století se věnujete roku 1968. V čem jste tady našel klíčový okamžik?

V jednání v Moskvě po okupaci. Pro mě jen a asi vždycky bude záhada, proč politici, kteří tam byli zčásti přivezeni násilím a zčásti přijeli dobrovolně, nakonec až na Františka Kriegla všichni kapitulovali. Nebyli v izo-

laci, zprávy z domova měli, věděli, že lidé se okupantům postavili a že od svých představitelů čekají totéž. Ale složili se. Dubček, Smrkovský, Svoboda, Husák, všichni, kteří tam byli, dali přednost svému proletářskému internacionalismu. Věrnost straně pro ně byla silnější než věrnost národu. Ten klíčový moment pro mě tedy je, když si uvědomují, že se z nich okupací rozhodně nestali hrdinové ani demokraté. A že diktát Kremlu přijali.

Jeden díl věnujete Chartě 77. Podílela se podle vás na pádu komunistického režimu?

O tom snad nejde pochybovat. Režim by samozřejmě nepadl, nebýt Gorbačova a zániku ruského impéria, v tom smyslu Charta komunismus neporazila. Ukazovala však celou dobu všem, kdo nechtěli být slepí, že kolaborace všech se všemi není jediná možnost, kterou zde člověk má. I ten, jehož odvaha končila s poslechem zahraničního rádia, věděl, že je pár lidí, kteří to mají jinak. A i když se k nim nepřidal, bylo pro něj to vědomí důležité. Bez nich by bylo ještě snadnější zvládnout... I kdyby těch chartistů bylo ještě mnohem méně, kdyby třeba byli jenom dva, Kohout s Havlem, kteří Chartu vymysleli, pořád by to bylo pro zdraví národa důležité. Jan Hus byl přece úplně sám. Na množství nezáleží.

Petr Nečada, Magazin Dnes č. 47/2013

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

neděle 16.2.

7.15 h. Letohrad
8.45 h. Mistrovice
10.15 h. Orlice

6. v mezidobí

Sir 15,16-21; Ž 119
1 Kor 2,6-10
Mt 5,17-37

sobota 22.2.

neděle 23.2.

7.15 h. Letohrad
8.45 h. Lukavice
10.15 h. Orlice

18 h. Mistrovice

7. v mezidobí

sbírka na Svatopetrský halář

Lv 19,1-2,17-18
Ž 103; 1 Kor 3,16-23
Mt 5,38-48

sobota 1.3.

neděle 2.3.

7.15 h. Letohrad
8.45 h. Mistrovice
10.15 h. Orlice

18 h. Lukavice

8. v mezidobí

Iz 49,14-15; Ž 62
1 Kor 4,1-5
Mt 6,24-34

Popeleční středa 5.3. 17 h. Kunčice

sobota 8.3.

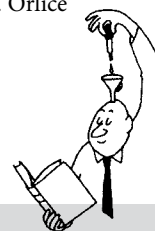
neděle 9.3.

7.15 h. Letohrad
8.45 h. Lukavice
10.15 h. Orlice

18 h. Mistrovice

1. postní

Gn 2,7-9;3,1-7
Ž 51; Ř 5,12-19
Mt 4,1-11

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, Miloslava Šejvlová, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741